

R
Biblioteca A-10538

Observationes

de

commercio Russico in mari nigro

a

Carolo Henrico de Schroeder,

Philosophiae Magistro.

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu
197616

Dorpati, 1865

literis Michaelis Gerhardi Grenzii,

Typographi Academici

I see our plains
Unbounded wawing with the gifts of harvest;
Our seas with commerce throng'd, our busy ports
With cheerful toil.

Thomson.

Estica A-10538
3700

Illustrissimo Comiti

atque

Excellentissimo Domino

Domino

Nicolao Petroidi Rumjanzow,

Imperatoris atque Autocratoris totius Rutheniae a consiliis vere intimis Senatori rerum ad commercium pertinentium Administro mensae publicae Principis auspiciis constitutae Praesidi operum aquis ducendis hydraulicorum Directori plurium eorumdem summorum ordinum Equiti.

Est-A

Taru Riikliku Olikooli
Raamatukogu

14306

L. S.

*Vix Russia provinciis ad mare nigrum sitis
posita erat, cum tota Europa ab hac parte
maximas commutationes, ratione com-
mercii, profecturas esse spectaret. Molestiis
atque impedimentis, quae maxima inde ab
initio commercium perpeßum erat, nostro
nunc tempore vigili eorum cura, qui summis
in Russia rebus praesunt, sublatis, novam
plane rerum faciem intuemur. Urbes atque
portus, quorum nobis adspicientibus funda-
menta jacta sunt, dicto citius suscessere,*

jam florere videmus, *Stupefacti quaeramus,*
quid commercium rassicum in mari nigro
Russiae, quid Europae et Asiae prodesse,
quid ad humanum genus excolendum con-
ferre possit.

Caput I.

Historia provinciarum rassicarum,
adjacentium mari nigro nec non
Asovico.

§. I.

Provinciae, quas Russia sibi subjectas ad mare nigrum nec non Asovicum habet, hodie praestantissimis vasti istius imperii videmus jure adnumerari, et quod tam commode ad negotium exercendum situ sunt, et ratione variarum atque insignium materialium, quas commercio offerunt.

Excepta Chersoneso Taurica, major pars istarum regionum sub nomine regni

Bospori *) olim cognita erat ²⁾ cujus regni ita ut Chersonesi prima historia, admodum obscura incertaque, tantum e fabulis constat. Probabiliter tamen primi incolae, qui his in locis consedere, ex Anatolia venerunt. Sunt autem Cimbri vel Cimmerii primi harum regionum incolae, quorum historia mentionem faciat. Jam ipso Homero noti erant ³⁾ atque videntur praedones (forsan piratae in Ponto Euxino!) fuisse ³⁾. A Scythis tamen expulsi, atque in montes

*) Bosporanos per longum tempus propriis scimus obediisse regibus, quorum historia nobis nonnullos nominat. Vide Strabon. l. 7. Diodor Sic. l. 12, c. 4 & 5, l. 14. atque Claude Gros de Boze traité des rois du Bosphore cimmerien (dans les mem. de l'acad. des insc. tom. 9. p. 235-260.)

1) Diod. sic l. 12. c. 19. Strabo l. 7. p. 473, l. 11. p. 756 Plin. l. 6. c. 6. Pom. Mela l. 1. c. 19. Cum quibus comp. Cellarum geogr. ant. lib. 3. c. 9. tom. 2. p. 356 — 360 atque Reineccii hist. Jul. part. 2. c. 5. p. 85 — 90.

2) Odys. K. 14.

3) Strabo VII. p. 449 Sqq. Plutarch in Mario Cap. II. p. 73, 74 ed. Hutten.

Chersonesi se conferentes, hic sub nomine vixerunt Taurorum, unde tota peninsula Chersonesus Taurica appellata est ⁴⁾

§. 2.

Per longum tempus incertam, interruptamque historiam harum regionum intuemur.

Circiter septem saecula ante Christum natum nobis inter alia videtur commercium a populis, Anatoliam incolentibus, nec non a Graecis europaeis unice atque exclusive in mari nigro exercitum fuisse ⁵⁾ Primum tentamen hujus generis, quod Graeci fecerunt, in 1281um annum ante nostram chronologiam cadit atque nomine expeditionis Argonautarum notum est; nam illam expeditionem ex parte mercaturam spectasse, verisimile est ⁶⁾.

4) Storcks Gemälde des russ. Reichs, Thl. I. S. 217. Schözers russ. Annalen, 2ter Thl. S. 230.

5) W. G. Fricke über Rusl. Handel, Thl. I. p. 7.

6) Orpheus, Apollonius et Valerius Flaccus in argonauticis. Apollod. l. 9. sect. 16. C. V. Catullus et in eum J. Vossii observat. p. 189. Nota.

Quantum deinde autem regiones istae commercio floruerint, maxime ex numero coloniarum patet, quas Graeci, et inter eos praecipue Milesii, Scythis consentientibus, qui tunc has terras tenebant, hic commercii causa condiderunt ⁷⁾. Tales fuere e. g. Olbia, Tanais, Theudosia, Panticapaeum, Dioscurias sive Sebastopolis etc. ⁸⁾. Brevi tempore ista loca magna augebantur prosperitate, tam peregrinis ex diversis partibus Graeciae affluentibus atque hic consedentibus, quam magni negotii causa, quod cum Scythis exercebant incolae ⁸⁾.

7) Storcks Gemälde d. N. N., Tbl. IV. p. 7. Hermann Beiträge zur Physik, Defonomie u. s. w. S. 272.

8) Fundationem, descriptionemque Milesiorum coloniarum, a praefectore summe venerando huius universitatis, professore Rambacho in disert. „De Mileto ejusque coloniis“ prolixè tantaque veterum scriptorum scientia expositam, hic adducere, superfluum esset.

8) Cf. librum italicum Storia filosofica e politica della navigazione dell' comm. e delle colonie degli antichi nel mare nero. Opera di V. A. Formaleoni 8v. 1788 et 1789 Vol. II.

Videmus per longum tempus istas colonias graecas commercio florere, etiam sub rege Mithridate et Romanis eas regiones possidentibus, quamvis Alexandria urbe fundata commercium Ponti Euxini aliquantum decrevisse neminem fugit ⁹⁾.

Merces praecipuae, quas coloni graeci a Scythis petebant servis ¹⁰⁾ constabant frumentoque ¹¹⁾, ferarum pellibus ¹²⁾, tignis et omnis generis materiis ad naves compingendas necessariis, pice, cera, cannabi, lino, linteis ¹³⁾, sale ¹⁴⁾, succino ¹⁵⁾, serico ¹⁶⁾; contra

9) Strabo geogr. L. 17. p. 549.

10) Strabo XI. p. 493.

11) Cf. Wolfii V. C. notas ad Demosthenis orationem in Leptinem p. 254.

12) Strabo loc. laud.

13) Strabo XI. p. 497 et 499.

14) Strabo XII. l. 1. et Steph. Byz. h. v., Plin. II. 87.

15) Bayeri opuscula ad hist. ant. spect. edit. Klotzio p. 496 seq.

16) Bayerus in opusculis p. 501.

Graeci tradebant vina, vestes.¹⁷⁾ Lint-
eum, corium, ferramenta, aliasque
res necessarias, quas ex ipsa Graecia ob-
tinebant¹⁸⁾.

§. 3.

Mithridates celeberrimum imperium,
regnum Ponticum, augets, omnes istas co-
lonias sibi subjecerat, sed ipse postremo Ro-
manis succubuit¹⁹⁾. Romani victores, so-
lam Phanagoriam urbem tenuerunt praesidio,
reliquam partem regni Bospori suis quidem
legibus uti sinebant, sed ita tamen ut pro-
victis et subjectis haberentur incolae²⁰⁾.
Admodum commercio Romani favebant,
quorum magna potestas Bosporanos per lon-

17) Strabo XI. p. 493.

18) Voy. du jeune Anacharsis T. IV. p. 319.
Storcks Gemälde des N. N. T. IV. p. 17.

19) Diod. l. 37; Liv. l. 102; Flor l. 3 c. 5.; Vale-
rius Maxim. l. 9 c. 2.; Plin l. 25. c. 2.; Justin
l. 37. c. 2.; Appian 248, 409; Vellejus Pater-
cul. l. 2. c. 18.

20) Storcks Gemälde des N. N. IV. p. 25.

gum tempus, ab incursionibus populorum
septentrionalium tutos reddebat.

Quo tempore etiam commercium in pa-
lude Maeotide — quam hodie mare Asovi-
cum appellamus — maxime floruisse, ac diu
interruptum negotium Indicum denuo hic
viam suam priorem ingressum esse cerni-
mus²¹⁾. Idem locum habebat in commer-
cio Sinico²²⁾, quod non minus Romanis hic
dominantibus per istas regiones transibat.
Postea quidem Sarmatas Gothosque partem
Tauridos atque Bosporiae occupavisse sci-
mus, adiungebantur imperio tamen Roma-
norum sub Justiniano²³⁾.

§. 4.

Septimo vero saeculo Chazari, natio
Turcica, Tauridis partem nec non Bospori

21) Strabo II. p. 73; B. Benzels Dionische Briefe,
ep. 3. p. 1332; Heyne V. c. in opusculis philolog.
Tom. I. p. 290 seq.

22) Deguignes dans les mém. de l'acad. des inscr.
et bell. lettr. T. 32, mém. de litterat. T. XXXV.
à Paris 1735 p. 554.

23) Viaggio alla Tana, c. 12.; Ramusis T. 2. fol.
97; Procopius bello gothico l. IV.

regni sub potestatem sibi redegerunt. Amice cum Graecis vivebant atque cum iis, ita ut cum Petschenegis Russicisque maximum faciebant commercium ²⁴⁾.

§. 5.

Tum Byzantium primarium factum est emporium commercii in Ponto Euxino, urbibus mercatoriis graecis deletis. divisoque imperio romano, atque proventus maris nigri mediterraneo impertiebat. Omnes etiam urbes Graecae medio nono saeculo tam in Chersoneso, quam in Kubano sitae, sub Byzantium redactae sunt potestatem, quamquam Chazaris, adhuc nationi dominanti in

24) Schloezers *Несторъ*. Russ. Annalen Th. II. p. 113 und 138. Hermann *Beiträge*, S. 280. C. D. Beck's *Handbuch der mittl. und neuern allgem. Welt- und Völker-Gesch.*, Band I. S. 216, 220. J. Thunmann *Untersuchungen über die Geschichte der östlichen europäischen Völker*, 1ster Theil. Allg. Geschichte der Völker am schwarzen Meere, 1ste Abtheilung S. 8, 109 — 159.

istis regionibus, tributum pendere cogentur. ²⁵⁾

§ 6.

Vix autem novum videmus imperium Russicum ad aliquam pervenisse firmitatem, cum iidem Russi in primis commercii hujus partem occupaverunt, praestantissimisque foederibus cum Graecis sequenti tempore magis etiam sibi illud muniverunt ²⁶⁾. Verisimile est, eos commercium longius, quam

25) Deguignes mem. dans lequel on entreprend de fixer la situation de quelques peuples Scythes, dont il est parlé dans Hérodote et de rechercher si du tems de cet hist. on connoissoit la Chine (Mem. de literat. T. 35. p. 554. suiv.); Card. du Fresne *Constantinopolis* Christ. Venet. 1729 l. 1. p. 35; *Augier Staatsgesch. von Venedig*, Th. I. S. 440; Gylli de *Constantinopoleos topographia* l. 4. Lugd. Bat. 1632.

26) *Nestor*. Scherer's Uebersetzung, S. 70 — 76 *Опытъ повѣствованія о Россіи*. Книга I. Сочиніе Ив. Елагина сш. 204 §. 35.; Г. Тапищева исп. *Часлѣ II. опъ листъ*, 20 до 24.

ad solum Byzantium extendisse. Vestigia
esti valde incerta, ut hoc asseram, nobis re-
stant, Russos usque ad Aegyptum Syriam-
que pervenisse ²⁷⁾.

De summo imperio saltem Russorum,
quod his temporibus in hoc mare habebant,
nequit dubitari ²⁸⁾. Ipse Nestor mare ni-
grum, russicum appellat. — Sub finem
autem decimi saeculi Russi istas occupavere
terras, quae in inferiore parte Tanais fluvii,
ita ut ad flumen Kubanum atque partim ad
palum Maeotidem sitae sunt ²⁹⁾.

§. 7.

Tum autem Graeci et Polowzi, (Ku-
mani) vicissim partes istarum regionem

27) Ev. Otto de titulo Imp. Russ. Halae 1724 §. 4.
p. 13.; Constantini porphyrogenetae de admi-
nistrando imperio P. II. c. 42.

28) Otto Sperling de regio titulo Konning apud
Sept. et Germ. Hafniae 1707 §. n. p. 12.

29) Nestor Origin. S. 5. Scherers Uebersetzung 42.
Schloezers Nestor, 2ter Thl. p. 87 und 92. Comp.
cum Lichii comment. de vita et rebus gestis
const. porph. Lips. 1746, p. 19; Fribe, über
Russl. Handel, Th. I. p. 24.

detraxere, quibus gens, quam postremo lo-
co nominavimus, Genuensibus pro aliqui-
bus vectigalibus libertatem dedisse videtur
horreorum hic construendorum ad merces
servandas, quae postea urbes factae sunt in-
signes ut Kaffa e. g. ³⁰⁾.

Eodem fere tempore cum Genuensibus
parte hujus commercii Veneti fruebantur.
Vix tamen hi urbe Tanai ³¹⁾ — hodierno
Asovio — potiti sunt, cum statim maximas
atque diuturnas controversias ad exclusivum
in mari nigro adipiscendum commercium in-

30) Thunmann Untersuch. über die Gesch. u. s. w.,
1ster Thl. S. 162 sq. Müllers Samml. russ.
Gesch., B. II. S. 10.; Voy. faits princip. en
Asie dans les 13, 14 et 15 siec. par Benj. de Tu-
dele, Jean du Plan Carpin, N. Ascelin, G. de
Rubruquis, Marc Paul Ven; Hantou de Mandeville
et Ambr. Contarini, accomp. de l'hist. des
Sarazins et des Tartares et précédé d'une introd.
des voy. et des nouv. dec. etc. par Pierre Berge-
ron T. I. à la Haye 1735; Herrmann Beiträge,
p. 281.

31) F. C. F. Fischers Geschichte des deutschen Hand.
Th. II. S. 141.

ter eos Genuensesque ortas videmus, donec iis propemodum postremo irrumpentes Mongoli sive Tartari finem fecere, qui has etiam regiones sibi subjecerunt. His Genuenses tributum quidem pendere coacti erant, attamen ut antea liberum commercium exercebant ³²⁾.

Veneti autem commercium, Astrakano urbe a Timuro 1395 anno devastato amiserunt, sic tandem etiam Genuenses 1475 Turcis tradita urbe Kaffa ³³⁾.

Turci inde ab eo tempore ad nostra usque in possessione harum regionum manserunt, atque post occupationem mare nigrum omnibus clausurunt populis europaeis.

§. 8.

Jam diu Russia commercium appetiverat in mari nigro. Eo inter alia exstructio Taganrogii arcis spectabat sub Petro Magno, nec non plures pactiones successorum ejus

32) Leo Chalcondylas p. 69.

33) Viaggio alla Tana c. 12. Ramusis T. 2. p. 97.
S. G. Meusel Anleitung zur Kenntniß der europ. Staatengeschichte, p. 595.

cum Turcis ³⁴⁾. Prima tamen Catharina II. has provincias suae adjecit potestati. Maximas a Turcis pace Kutschu-Kanardschinen. se ao. 1774 consecuta immunitates, liberum in mari nigro commercium, atque non impeditam per Dardanellas in mediterraneo exercendam navigationem suo populo comparavit. Qua in pace Turci etiam huic imperatrici Asoviae, Jenikalis, Kiertschii, Kinburnii possessionem, et quae ad has urbes pertinebant territoria cedere, nec non libera jura Chersonesi Tauricae agnoscere coacti erant. Sed 1783 anno ipsam videmus Catharinam II. Chersonesum atque Kubanum, ita ut res ne veniret quidem ad armorum dimicationem Russico adjunctem imperio, quae occupatio pace 1793 ao. Jassy cum Turcis confecta, ab his non solum confirmabatur, sed praeterea Catharinae II. Otshakovii possessio, magnusque inter Bohi et Tyrae fluvios districtus a Turcis cedebatur; etiam Georgiam liberam hi agnoscere

34) De Martens Tableau des relat. exter. des puis. de l'Eur. p. 445. Petersb. Journal I. Mai p. 4.

cogebantur, quae tamen provincia se imperatore Paulo, regnante potestate russici imperii sponte subiecit³⁵⁾.

Georgiae antiquis temporibus sub nomine Iberiae notae separata a reliquis est historia; cum eam usque ad nostra tempora principibus peculiaribus obediisse sciamus, illam igitur hic silentio transimus.

§. 9.

Optime nunc Catharina II. de portubus russicis ad mare nigrum situs merita est. Non solum commercio in his locis admodum favebat, sed maxime etiam illud amplificabat. Sic portubus his 1775 ao. peculiarem vectigalium indicem (Tarif) insignibus immunitatibus donavit, denuo 1782 anno confirmatum³⁶⁾. Constantinopoli constituit tabularium mercatorium³⁷⁾. Urbem Cherson-

35) De Martens Tableau Liv. VIII. Chap. VI. *Neufel europ. Staatsengesch.* S. 528 u. folg.

36) Storch's Gemälde d. R. R. Tbl. VI. p. 108. *Pet. Journ.* Mai., p. 6.

37) *Büsch's u. Ebelings Handels. Bibl.* I. S. 109.

sum³⁸⁾ condidit atque Odessam³⁹⁾, nec non terribiles copias maritimas hoc in mari Russia paravit⁴⁰⁾ etc.

Non minus Paulus imperator edicto de 13 Februario 1798 ai., quo omnibus populis liberum commercii jus in his portubus concessit, ac culturam in istis provinciis maximis adjuvit emolumentis⁴¹⁾.

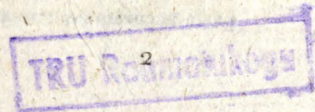
Quid tandem nobis ab Alexandro expectandum est?

38) *Heyns Encyclopädie des russ. Reichs.* Art. Cherson.

39) *Journ. v. Rusl.* II. p. 234. *Ufas v.* 27 Mai 1794. *Storch VI.* p. 188.

40) *Journ. v. Rusl.* 65 — 107.

41) *Storch Tbl. VI.* p. 192.

Caput II.

*Litora maris nigri, sub potestate
russica — Coelum istarum pro-
vinciarum — mare nigrum — Flu-
mina — Portus russici ad hoc ma-
re — Res, quas istae provinciae
in commercium adferunt.*

§. 1.

Russia fere dimidiam partem litorum maris nigri, a Tyra fluvio usque ad Hypansitam sub sua potestate tenet *). Quae litora plurimum Turcicis ad hoc mare litoribus, tam per insigniora in iis flumina, quam per majorem horum numerum praestant ¹⁾).

1) Fricke über Russl. Handel, Thl. I. p. 59.

*) Cum hoc ipso tempore in his regionibus bellum saeviat, fieri nequit, ut fines Russiae ab hac parte accurate constituantur.

§. 2.

Omnes istae provinciae fere una eademque temperie mitissima coeli fruuntur. In aliis earum partibus hiems vix sentitur, in aliis tantum brevissima est. Quae res maximam utilitatem commercio affert, portibus hujus maris aut per totum annum negotio apertis, aut saltem per paucas tantum hebdomades clausis ²⁾).

§. 3.

Mare nigrum cum Asovico tali modo per fretum Theodosicum videmus conjunctum, ut pro uno tantum mari ambo habenda sint. Mare nigrum patet 1000 Werstas, Asovicum 200 Werstas in longitudinem, atque in latitudinem prius 500 Werstas, posterius 160*). Certant unde nomen nigri maris or-

2) Pallas tableau de la Tauride, Petersb. Journ. I. Junius p. 27.

*) Longitudo hujus maris conficit 419 milliaria sec. autor. des voy. d'Anacharsis 11,100 Stadia graec. sec. Herodotum, 1,110,000 orgyas russicas (vel 2220 Werstas) sec. interpretem hujus russicum.

tum sit, maxima ex parte asserunt a crebris vel vehementibus in illo turbinibus ³⁾. Quadraginta fluviis in hoc mare se effundentibus, fere omnes ex Europa, Asiaque secum ducentibus aquas, maximae proluvies, nec non nimiae vastationes, in litoribus ejus metuendae essent, mari nigro omnibus ex partibus a continente clauso, ac solum ope angustissimi Bospori Thracici cum mediterraneo cohaerente, nisi sol aërq̄ue vim suam in hoc mare in diminuendo aquarum volumine, per maximam earum evaporationem summo-

Ejus latitudo.

124 milliaria sec. aut. des voy. d'Anach,

3300 Stadia graeca sec. Herodotum, ac.

330.000 orgyias russ. (vel 660 Werstas) sec. interpretem hujus russic. Vid. повѣсьпв Иродоша, перевод. Андреемъ Наршковымъ. Ч. II. Voy. du jeune Anacharsis T. II. p. 8. Путешествіе въ полуденную Россію Ч. 3. ст. 248.

3) Heyn's Encyclopädie.

pere exsererent ⁴⁾. Aquam hujus maris dulciorem, quam in aliis invenimus, quae dulcitus partim efficit, ut hoc mare, quamvis tam miti coeli temperie quotannis tamen glacie obducatur ⁵⁾.

§. 4.

Flumina per russicas provincias ad mare nigrum fluentia incredibilem utilitatem commercio harum regionum afferunt. Sunt ista Tyras, Borysthenes, Buhum, Tanais, Hypanis. A fontibus usque ad ostia eorum intra solos Russiae fines propemodum fluunt. Plurimis in eorum cursu receptis aliis fluviis, mirum connexum praebent cum interioribus provinciis hujus imperii, quibus ad vendendos proventus et merces prosunt. Impedimenta quidem modo plura, modo pauciora, quodque horum fluminum navigationi in cursu objicit, quae tamen facile intentis vi-

4) Voy. de Tournefort, lettre 25.

5) Heyn's Encyclopädie.

ribus perseverantiaque incolarum harum regionum levare possunt ⁶).

§. 5.

Non solum plurimos, sed etiam illustrissimos portus Russia, tam ad mare nigrum Asovicumque, quam ad ostia illorum fluviorum possidet, qui in litore russo in haec maria effunduntur. Inter Tyram Borysthenemque siti sunt Odessa, Otschakow, Cherson, Nikolajew et Kinburn. In Chersoneso taurica inveniuntur Eupatoria, Sewastopol, Baluklawia, Sudak, Feodosia, Kertsch, Jenikali, atque portus ad mare Asovicum sunt Taganrok, Asow, Phanagoria.

Miram imaginem omnium rerum vicissitudinis, atque urbium prosperitatis praecipue, ex parte portus illi nobis ostendunt, nam qui quondam hic maxime florere, jam cecidere. Tanais et Kaffa ex antiquissimis temporibus ut urbes primariae notae, nunc splendorem perdidere, omni carent commer-

6) Friebe, über Rußl. Handel, Thl. I. p. 81.

cio, atque ex omnibus his portibus recentissimum Odessam commercio maxime jamjam florescere intuemur ⁷).

§. 7.

Res, quas isti portus exportant, non solum praestantissimae, sed praeterea tam varia sunt natura, ut hoc in loco non omnium, tamen paucarum ac praecipuarum mentio facienda sit.

Tales sunt

1) lignum. Multum ligni ad extruendae naves apti Tyras ⁸), Borysthenes ⁹) et Tanais ¹⁰) fluvii, in parte riparum commercio offerunt. Lignum quernum magna in copia invenies ad Donezum fluvium, fa-

7) Friebe, über Rußl. Handel, Thl. I. S. 107 und 115. Storchs Gemälde, Thl. VI. p. 189.

8) Hammarcks Reise durch Oberschlesien nach der Ukraine, Gotha 1787 B. I. S. 209.

9) Friebe, S. 67, 68. Herrmann, S. 327. Pet. Journ. I. Mai. S. 10.

10) Güldenstädts Reisen, B. I. S. 89, 93, 95.

cile ratibus ad Tanaim exportandum ¹¹⁾. Magnae sylvae Moldaviae omnis generis ligno, ac praeclaris malis in primis referatae sunt ¹²⁾, quae copiam hanc, ope Tyriae fluvii parti portuum russicorum ad mare nigrum impertire possint, quod non minus ope Hypanis fluvii locum haberet cum spatiosa sylva, nigra sic dicta, quae multo ligno redundat ¹³⁾. Tali modo portus isti, quanta tandem quaestio hujus mercis foret, toti Europae, si opus fuerit, satis ligni praebere possint. Eadem res est

2) cum frumento. Omnes fere provinciae meridionales russici imperii admodum eo abundant, atque fluviorum ope portus ad hoc mare, illam mercem ex pluribus mediterraneis ac foecundissimis provinciis et praecipue ex Ukraina, hac ubere cella frumentaria sibi comparare pos-

11) Guldensstädt's Reisen, B. II. S. 219, 223, 224, 410.

12) Peyssonel, Verfassung des Handels auf dem schwarzen Meere, deutsch von Cuhn, p. 349.

13) Petersb. Journ. VII. 1779. S. 14.

sent ¹⁴⁾. Ipsa Chersonesus ita ut Kaukasia ¹⁵⁾ nimis frumenti habent. Quantopere autem agricultura augeri possit tam foecundissimis atque vastis harum provinciarum regionibus, nunc autem desertis atque omni cultura carentibus ¹⁶⁾!

3) Linum, Illud tam ex Moldavia, quam ex Ukraina portus isti petere possent ¹⁷⁾. In ipsa Chersoneso species insignis invenitur lini ¹⁸⁾ atque in pluribus propin quarum provinciarum linum magno cum comodo excoli posset, ac praecipue in provincia Jekatarinoslavia ubi experimenta jam instituta cum lino italico maximum

14) Guldensstädt's Reisen, B. II. S. 147. Pallas - Reisen B. III. Herrmann, Beiträge, B. I. S. 303.

15) Peyssonel Verfassung des Handels auf dem schwarzen Meere, S. 181.

16) Meiners Betrachtungen über die Fruchtbarkeit oder Unfruchtbarkeit, den vormaligen und gegenwärtigen Zustand Asiens, Thl. I. S. 19.

17) Guldensstädt, B. II. S. 112, 139. Peyssonel, S. 348.

18) Peyssonel, S. 189.

habuerunt successum ¹⁹⁾. Praeterea plures provinciae, quas Tanais transluit et quae usque ad hoc tempus Rigam et Petersburgum hac merce impertiebant, ad portus maris nigri, si usus fuerit, propter maiorem vicinitatem tam linum, quam cannabim exportare possent. ²⁰⁾

4) Cannabis multum excolitur in meridionalibus Russiae provinciis ut in Moldavia, ac praecipue proventus primarius partis inferioris Borysthenis est ²¹⁾.

5) Sal, sine dubio inter praecipua dona Chersonesi tauricae habendum, ibi tam large invenitur ut multum per mare, quamquam maxima istius pars terrestri itinere, exportetur ²²⁾.

6) Pellium varia genera, (Pelzwerk)

19) Guldensädt, B. II. S. 112, 139.

Preischrift der ökonom. Gesellschaft, Thl. I. S. 200.

20) Hermann, S. 323.

21) Peyssonel, p. 197, 348. Guldensädt's Reisen, B. II. S. 112, 384.

22) Peyssonel, S. 183.

maxime a Turcis adpetuntur atque ex inferiore parte Russiae. ²³⁾ magna in copia huc afferuntur.

Praeter hic enumeratas merces adhuc ex his portibus exportantur pelles, butyrum, lana, caro salita, herba nicotiana, mel, cera, vinum, garum, pisces saliti vel siccati etc.; nec non plura arte facta russica ut linteum proprie sic dictum et velare, funes, corium e. g. ²⁴⁾.

23) Peyssonel, S. 191.

24) Peyssonel atque Friebe über Rusfl. Handel, p. 99 sq.

Caput III.

Incrementa et requisita commercii

Russorum in mari nigro.

§. I.

Ope saepius propositae junctionis Tanais cum Wolga fluvio, portus russici ad mare nigrum cum tota fere Russia, nec non toto orbe connecti possent. Iam ipsa Wolga hoc tempore navigationem ad mare balticum non solum, sed usque ad remotissimos Sinici imperii fines offert ¹⁾, quae navigatio, si opus esset, usque ad mare Ochotzkivum extendi posset ²⁾.

Maxima vero commoda, quae in totum imperium Russicum, hujus junctionis ope il-

1) Coxe Reise durch Schweden, Dännemark und Rußland, Thl. 3 S. 197. Anmerk. Herrmann, Thl. I. S. 323.

2) Luder, über National-Industrie und Staatswirtschaft, S. 437.

lius commercii particeps factum, praecipue vero in istos portus redundarent, hic illustrare, foret supervacuum. Incurrunt ea in oculos ³⁾. Ex remotissima Siberia hoc modo portus illi, inter alia, varias merces, quas vasta illa terra commercio offert, ac praecipue ferrum & pelles petere possent. Regiones omnino, quas Wolga, ut multa illa flumina, quae in cursu recipit suo, alluit majorem in partem ad foecundissimas totius Russiae provincias pertinent, tam frumento ⁴⁾, quam ligno ⁵⁾, cannabi-

³⁾ Russia incrementum divitiarum maxime expectat ex majori aquaeductuum numero. Nonne ex defectu vecturae aquariae effectum est, quod nulla utilitas, ex ducenties et quadragies centenis millibus dessaetinarum sylva obsitarum, in una provincia Wologdensi, in Russiam redundet? Rußland unter Alexander I. von Storch, 1te Lieferung, Aug. 1804, S. 189 — 204.

³⁾ Friebe, Thl. II. S. 319.

⁴⁾ Pallas Reisen, B. I. S. 23. Coxe Reisen, B. I. S. 190.

⁵⁾ Falks Beiträge, Thl. II. S. 154.

que ⁶⁾ maxime redundantes. Sic per unum Kamam fluvium in Wolgam influentem, atque per Wolgae cum Tanai conjunctionem, ab illis portubus russicis ad immanes istas pervenire liceret sylvas, nondum tactas, quae immensam superficiem terrae tegunt ⁷⁾.

Maximi tamen impedimenti, quod huic commercio obstat, mentio facienda est, sed hoc levare posse scimus ⁸⁾; scilicet patet experientia, quotannis Tanaim et Wolgam fluvios, arena magis obrui ⁹⁾.

§. 2.

Commercium, quod Russi in mari nigro exercent, a summa eorum dominatione in illo pendet. Donec Russia hoc sibi imperium conservabit, tam diu profecto commercium Russorum in hoc mari maxime flo-

6) Friebe, Thl. II. S. 333.

7) Lepechins Tagebuch, Thl. III. S. 127.

8) Friebe, Thl. I. S. 70.

9) Lüders, über Nationalindustrie, Thl. I., S. 454. Heyms Encyclop. S. 116.

rebit, simul ac exitus ex mari nigro in mediterraneum Russis clauderetur, commercium hoc non minus iis peribit.

Solae pactiones atque pacis conclusiones haud sufficerent semper ad Russiae imperium primarium in mari nigro conservandum. Conditiones pacis, quo uni nationi fructuosiores sunt, eo celerius ab alia dissolventur. Etsi pace ao. 1774 ¹⁰⁾ art: 11 navibus russicis libertas cum omnibus portubus locisque sub imperio Turcico, tam ad mare nigrum, Danubiumque fluvium, quam cum ipso Archipelago trans dardanellas commercii faciendi, concessa fuerat, huic commercio maxima vincula tamen a Turcis, praecipue ab annis 1777 ac 1778 injecta erant, donec anno 1779 ¹¹⁾ haec vincula conventionem producerent explicatoriam, quam

10) Storia dell' anno 1774 p. 243. Mercier hist. et polit. 1774. T. II. p. 439. De Martens recueil des traités T. IV. p. 606.

11) De Martens recueil T. 3. p. 349.

vocant, quam 1783 ¹²⁾ pactio perpetua commercii, denuo 1792 ¹³⁾ confirmata, secuta est. Tam fragilia pacta conclusa inter imperia!

§. 3.

Russia aliam viam ad summum imperium in hoc mari sibi conservandum, adhibere debet. Praestantissima classi hic illi adprime opus est. Russia autem jam nunc in mari hoc eximias paravit copias maritimas *), quibus Turci haud facile pares opponere possunt. Neque solum magnitudo hujus classis, sed melior praetera Russorum, quam Turcorum scientia navalis, imperium Russorum in hoc mari reddent perpetuum ¹⁴⁾.

12) Чулковъ историческій опытъ Т.

VII. Ч. I. сш. 113. R. Petersb. Journal 1783 p. III. p. 158. De Martens rec. T. II. p. 373.

13) De Martens rec. T. V. p. 61.

14) Fricbe, Thl. I. С. 51.

*) Constantes ex 15 navibus primi ordinis, 18 fregatis magnoque numero minorum navium longarum, cunctum ex 261 velis, praeter multitudinem navium onerariarum. Journal von Russland, IV. С. 65 — 107.

Caput IV.

Quaenam emolumenta dabit commercium in mari nigro toti Russiae?

§. I.

Portus russici ad mare nigrum et Asovicum aliquando centrum totius fieri possunt negotiationis inter septentrionem meridiemque. Poterunt meridionalibus provinciis Russiae praestantissimam venditionem proventuum simul parare ¹⁾.

Ope vicinitatis Constantinopoleos major pars mercium, quas isti portus emittunt, semper quaeretur. Immensae hujus urbis magnitudini convenit multitudo earum rerum, quibus indiget. Maximis eget quotannis copiis frumenti, quas ex his portibus

1) Essai sur le comm. de Russie p. 109.

praesertim trahit, atque eundem cum illa defectum totus Archipelagus participat. Ut primum Russia hoc sibi soli commercium attributum est, magis Turcicum imperium sub sua tenebit potestate, quam maximo exercitu²; ut breve dicamus, quantis emolumentis commercium Russorum cum Constantinopoli sit, ex indicatione patet, auctoritate senatus de hac re 1770 publicata ³).

§. 2.

Commoda, quae Russia ex hoc commercio, simul ac in mari nigro vigeat, percipere potest, varia eademque praestantissima sunt

I) ratione industriae. Per industriam tantum internam sibi propriam Russia hoc commercium cum Turcis et adcolis maris nigri mediterraneique stabilire potest ³). E maximis lucris a Russis e vendi-

2) Herrmann, S. 332. Peyssonel, deutsch von Cuhn, S. 380.

3) Friebe, Thl. I. S. 55.

tione plurimarum istarum mercium percipiendis, quibus isti tantopere egent ut corio ⁴) papyro, pannis textilibus, funibus, linteo proprie sic dicto et velari etc. ⁵) liquet, multas fabricas ad harum mercium effectiorem, per totam Russiam usque ad extremum septentrionem, institutum iri. In meridie similiter cultura vitium, nec non bombycis magnopere proveniret. Agriculturam cernemus atque rem pecuariam latius extentam et perfectiorem. Tali modo sexcentae manus, nunc otiosae, victum securum sibi praebere videbunt, atque totus inferior ordo hominum labore vitam quaerens, salute fruetur certa. Quot provinciae vasti imperii Russici, nunc omni venditione illorum proventuum carentes, illos in portibus istis ad mare nigrum vendere possent! atque tantopere pecuniae circulatio usque ad remotis-

4) Büsch Handlungsbibliothek, Stck. I. 1784, S. 258.

5) Petersb. Journ. I. Jun. S. 20, 22. Herrmann Beiträge, S. 307 — 311. Peyssonel, deutsch von Cuhn, S. 420 sq.

simas regiones augetur, non minus apparet.

Sic videbimus culturam, ope hujus commercii usque ad occultissimas regiones Russiae extendi, atque miram conjunctionem inter remotissimas ejus provincias effici; jungentur et regiones ad mare nigrum et illae ad mare longe distans glaciale!

§. 3.

II) ratione navigationis. Quantam utilitatem affert navigationi cujusque imperii, propriis navibus commercium exercere! — Iam Russi hoc commercio proprio (*Actis, handel*) magnopere in mari nigro fruuntur. Ipsae naves Russicae jam perrexere usque ad Smyrnam et Galliam ⁶⁾. Anno 1786 videmus Russiam in mari nigro cum 80 navibus propriis commercium exercuisse, atque nonnullos post annos, jam 164 naves russicas hic cernimus ⁷⁾.

6) Fricke, *Thl. I. S. 42. Core Reisen, Thl. III. S. 190.*

7) *Storch VI. S. 181, 189.*

Sic commercium proprium Russiae maxime hoc in mari haud dubie crescet, nam Russi non minus coacti erunt ad merces istas, quibus incolae terrarum mari nigro vicinarum maxime egent, tam exigua horum scientia nautica, suis navibus istis advehendas.

§. 4.

Non minus commercium fructuosissimum transmissorium (*Expeditions-handel, Transithandel*;) in his portibus exerceri potest. Nam meridies Europae non minus, quam ejus septentrio summo pere sinicis mercibus eget — theam maxime expetunt ⁸⁾. Quam ob rem statuere licet, commercium Sinicum, nec non Persicum denuo hic viam suam veterem ingressurum atque portus ad mare nigrum merces sinicas, persicasque toti meridionali Europae allaturos esse. Ex supra dictis (*Capit. 3. §. 1.*) scimus merces sinicas ope navigationis

8) *Petersb. Journal, B. I. Junii, S. 22. Heyns Encyclon. S. 841.*

usque in Wolgam fluvium venire, quod pari modo locum habet cum persicis. Ex Wolga usque ad Tanaim tantummodo per terram vehi deberent per 16 millia; vecturae merces insuper his in regionibus admodum exigua est 9).

Iam in antiquissimis temporibus commercium Indicum viam per Russiam sibi aperuit 10). Quo majori dubitationi obnoxium commercium Indicum per Russicum imperium ad mare balticum 11) fuit, eo certius scimus pertinuisse ad portus maris nigri 12). Venere merces Indicae sequenti tempore Tanaim, Kaffamque. Ex illo loco Veneti, ex hoc Genuenses has merces Indicas Euro-

9) Coxe Reisen, Thl. III. p. 201.

10) Strabo, II. p. 73.

11) Storchs Gemälde d. R. R., Thl. IV. S. 48.
Cf. Schloezers Heemtop, Thl. I. S. 114,
Thl. II. S. 28., und deutscher Merkur 1803, Ja-
nuar.

12) Strabo loc. laud. Fischer, Geschichte des deut-
schen Hand. Thl. I. S. 375, 390.

pae intulerunt 13). Iam commercium hoc, quondam a se possessum, portus Russici de-
nuo sibi vindicare atque Indiae merces, tam
ope maris Caspii, quam Wolgae atque Ta-
nais fluviorum, iterum per Persiam arces-
sere possint.

Atque sic fieri posset, ut portus illi,
non solum commercio, quod per merces ex
ipsa Russia per eos instituitur, ad altiorem
semper gradum evehendo, sed etiam merci-
bus illis, quae e ditissimis totius orbis regio-
nibus, China, Persiaque et India per hos
portus, reliquae Europae traderentur, eum
floreem, eam opulentiam assequi possent, cui
par exemplum aliud historia tradit nullum.

13) Griebz, Thl. I. S. 25, 26. Fischers Gesch.,
Thl. II. S. 23.

Caput V.

*Comparatio portuum ad mare nigrum
jacentium, cum portibus
maris baltici.*

§. I.

Prius quam portus ad mare balticum acquireret Petrus M., possessionem quorundam portuum maris nigri adpetiverat. Magno districtu etiam hic potitus est, inter alia urbe Tanai, sed omnes amisit regiones expugnatas ad mare nigrum atque Asovicum, tam infausto ipsi proelio ad Pruthum fluvium ¹⁾).

Cui fortunae, Russiae ut videbatur tam adversae, nunquam imperium hoc satis gratiae habere potest. Provinciarum ad mare balticum sibi subjectarum culturam Petrus Russiae impertiebat. Sic Russia culturae

¹⁾ De Martens tableau des relat. p. 445.

Europaeae particeps facta est, non Asiaticae, quam haud dubie, ex primo occupatis et conservatis provinciis ad mare nigrum adjacentibus, adeptam fuisset. Tunc vero Russia regnum facta esset Asiaticum, nec, qualem eam nunc videmus, Europaeum.

Hoc nostro tempore, portus isti non talem vim in culturam Russiae exserere possunt. Nunc non opus est cultura primo hic introducenda; jam fundatam, jam firmatam culturam hic videmus; tantummodo illa adjuvanda est atque extendenda, atque ad hoc propositum assequendum ex supra dictis (Capit. IV. §. 2.) constat, portus russicos ad mare nigrum maxime profuturos esse.

§. 2.

Cum portus ad mare balticum illi ad nigrum mare pluribus rationibus praesent, pertimescendum est, ne aliquando hi commercio illorum maxima detrimenta adferant, nam

I) Omnes merces, quas portus ad mare balticum exportant, non minus illi ad nigrum

possident, plures contra hi habent, quae non sunt portibus ad balticum (Cf. supra Cap. II. §. 6.)

II.) Ad mare nigrum portus per totum fere annum commercio aperti sunt, contra, per plures menses clausi illi ad balticum jacentes (Cf. Cap. II. §. 2. atque *Heyms Encycl.* p. 534.)

III.) Mare balticum ex periculosissimis maribus, nigrum perpauca pericula navigationi objicit; et quae reperiuntur, ope scientiae navalis vitari possunt ²⁾).

§. 3.

„Quid regna Europaea inducere potest, ut merces, quibus egent, russicas, modo ex portibus ad mare nigrum, modo ex his ad mare balticum petant?“

I) „major excellentia mercium, quas portus isti communiter emittunt.“

Cum ex supra dictis sciamus, portus ad

2) *Petersb. Journ.* Jun. p. 6 u. 7.

balticum, ut illos ad mare nigrum, ex eisdem fere regionibus russici imperii plures merces sibi comparare, statuere non minus nobis licet, portus istos aequabilem rationem servaturos esse, quod ad excellentiam mercium attinet, quas communiter exportant.

II.) „Vilius harum mercium pretium, quo portus isti eas vendunt.“

Tam portus ad mare nigrum, quam isti ad mare balticum uno eodemque commodo fruuntur, quod majorem partem mercium quas exportant, ex ipsis suis provinciis petunt. Hoc locum habet ratione frumenti, lini et cannabis, non autem pari modo ratione ligni.

Lignum ab omnibus portibus russicis ad mare balticum, praecipue atque unice ex Riga emitti scimus. Magnas sylvas ad superiorem partem Dunae fluvii, ex quibus usque ad haec tempora Riga materiam ligneam petiverat, nunc exhaustas esse compertum habemus ³⁾; nec non, Polo-

3) *Göldenstädt's Reisen*, B. II. S. 410. Fricke II. S. 368.

niam Austriacam conferre Rigam hoc tempore lignum, quo illa urbes eget, novimus. Ex quo constat totum Rigae commercium cum ligno inde pendere, si partim Austria ei suas sylvas non claudit, partim si his in sylvis satis hujus mercis inveniatur *). Non minus considerare negligendum est, quantopere harum mercium ligneorum pretium per magnam earum vecturam terrestrem augeri debeat. Contra portus ad mare nigrum maximas sylvas sibi vicinas habent, atque tot fluminum ope, iis liceret, ad maximas et praeclarissimas Russiae sylvas pervenire (Capit. II. §. 1). Ex tanta mercium ligneorum affluentia constat, portus ad mare nigrum, Europae merces ligneas viliori pretio, quam isti ad mare balticum vendere posse.

*) Ope nunc finitae junctionis Duenae cum Borysthene, Riga multum ligni ex superioribus regionibus Borysthenis fluvii acciperet, sed questio est, an istis regionibus non pari modo, atque majore etiam cum commodo lignum ad portus maris nigri mittere liceret?

III) Minor distantia regionum Europae, vel a mari baltico, vel a nigro, quae talibus mercibus egent, quae communiter e portibus amborum horum marium emittuntur.

Ratione vicinitatis audacter nobis asserere licet; a borealibus partibus Europae portus ad mare balticum, ab australibus illos ad mare nigrum frequentatum iri.

Portus russicis ad mare nigrum commercium cum meridie Europae maxima emolumenta afferre potest. Ope commercii inter Russiam et Austriam conciliandi, omnibus provinciis meridionalibus Russiae germanas vel anglicas, nec non gallicas merces usque ad hoc tempus ope portuum maris baltici, vel per terrestre iter Lipsia atque Dantisco, magnis cum ambagibus acceptas, nunc recta vel breviori via, tam per Danubium, quam per partem austriaci imperii importare licet 4).

4) Peyssonel, deutsch von Cuhn, S. 402. Herrmann Beiträge, S. 307 sq.

De gravitate commercii istorum portuum cum regno turcico, praesertim cum Constantinopoli jam supra locuti sumus (Cap. IV. §. 1).

Non minus hi portus, e commercio cum terris maris mediterranei, maxima emolumenta haurire possunt, ac praecipue ratione frumenti. Maximas copias frumenti America septentrionalis ad Italiam crebro misit, quo commercio portus ad mare nigrum russici nunc potiri possunt ⁵⁾, pari modo iis frumentum in Galliam vel Hispaniam meridionalem, ut et in Lusitaniam quotannis inferre licet. Quam ob rem his portibus maximae utilitati erit, si Aegyptus semper maneret terra dubiae possessionis, ita ut neque Gallia, nec imperium Turcicum ex illa maximas copias frumenti, quibus indigent, petere possent. Iam Corcyra insula ad totum illud commercium portuum russicorum ad mare nigrum cum mari mediterraneo, praestantissimum emporium aliquando verisimiliter fieri potest.

5) Hermann, C. 329, Amerf.

Ex omnibus populis europaeis, portibus russicis commercium cum Britannis majoris est momenti. Usque ad nostra tempora Britannia quotannis tres classes ad portus maris baltici russicos mittere solebat, quarum tertia huc autumno solvit, quae mandata pro sequenti anno secum portat, atque semper maximi momenti fuit. E numero navium hujus classis, quae eodem anno in Britanniam adhuc reversae sunt, non raro nonnullae cum toto onere imposito, tam periculosa navigatione in seriore tempore anni in mari baltico, perierunt, atque alia pars hujus classis navium coacta fuerat, in portibus maris baltici hiemare, atque sic non prius, quam sequenti vere reverti poterant. E tantis incommodis concludere licet, hanc tertiam classem Britannos ad portus russicos maris nigri missuros esse; nempe partim classis haec non tantis periculis exposita est, quam in tam sero tempore anni in baltico, partim Britannia naves nonnullis mensibus prius, quam ex portibus maris baltici reverti cerneret, et tali modo loco unius vecturae, duas merere ei liceret.

RESt.
A-10538

14306

§. 4.

Finiamus hic cum illo, quod auctor notus de commercio portuum russicorum ad mare nigrum dixit.

„Russia potissimum spectare debet, talibus limitibus exportationem portuum maris nigri circumscribere, ne commercio in mari baltico noceat. Commmercium in ambobus maribus aequalitatem servare atque tali modo conjungi, atque institui debet, ut semper antiquioribus portibus praesidium servetur.“ Essai sur le commerce de Russie p. 127.